Yritystuet, teollisuuspolitiikka ja talouden uudistuminen

Teollisuuspolitiikka + suhteellinen etu kv. kaupassa + tekoäly = ?

Ari Hyytinen

Hanken ja Helsinki GSE

KKV-päivät · 2026 · Teollisuuspolitiikka ja markkinoiden toimivuus

Esimerkkejä teollisuuspoliittisista kannanotoista

Suomen kannattaa panostaa uuteen avaruustalouteen

Suomen kasvava avaruusteollisuus tarvitsee lisää avaruusteknologian tuntevia insinöörejä.

Pääkirjoitus

Kirjoitus on HS:n pääkirjoitustoimituksen näkemys, joka heijastaa lehden periaatelinjaa.

Helsingin Sanomat, pääkirjoitus 12.11.2026

HS VISIO

Nokia puuhaa miljardien eurojen investointia Suomeen

Nokian kumppaneita suunnitteilla olevassa gigatehtaassa ovat Nscale, Telia, Verda ja Skelton.

”On tärkeä varmistaa, että Suomella on vahva asema tekoäly-taloudessa”.

”On tärkeä varmistaa, että Suomella on vahva asema tekoäly-taloudessa”.

Helsingin Sanomat, visio 17.11.2026

Kolme kysymystä tämänkaltaisista teollisuuspoliittisista ehdotuksista:

1. Miksi markkinat eivät tuota sopivaa toimialarakennetta ilman tukea?

2. Voiko ala pärjätä kansainvälisessä kaupassa ilman tukea?

3. Jos alaa päätetään tukea, miten ja milloin tukeminen lopetetaan?

Osa 1/3

Teollisuuspolitiikka ja yritystuet

Määritelmä, markkinapuuteperusteet ja toteutuksen haasteet

Teollisuuspolitiikka on valikoivaa rakenteiden muuttamista

- Julkisen vallan tietoinen pyrkimys muuttaa talouden rakennetta tiettyjen yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi
  - → Tunnusmerkki on valinta: ”edistetään sektori X:ää mutta ei sektori Y:tä”
- Kattaa myös palvelut ja osan T&K:sta
  - → Ehdollisuus: kelpoisuusehdot etukäteen ja/tai suoriutumisehdot / -mittaus jälkikäteen
- Teknologia- ja innovaatiopolitiikassa teknologiavalintojen annetaan tapahtua markkinoilla
  - → Siitä tulee teollisuuspolitiikkaa, jos se poikkeaa tästä lähtökohdasta

Lähteet: Juhász, Lane ja Rodrik (2024); Harrison ja Rodríguez-Clare (2010); Tirole (2024); Hyytinen (2025).

Ratkaisevaa on

- **politiikkatoimiin sisältyvä eksplisiittinen valikoivuus**
- **pyrkimys talouden rakenteiden tavoitteelliseen muuttamiseen**

Oleellista **ei** ole se, millä instrumenteilla tai keinoilla politiikkaa tehdään.

Teollisuuspolitiikan perusteena ovat markkinapuutteet

1

Ulkoisvaikutukset

Muita hyödyttäviä vaikutuksia syntyy mm. T&K:sta, tekemällä oppimisesta ja kokeiluista sekä uusien tuotteiden kustannusten ja kysynnän selvittämisestä.

2

Koordinaatio-ongelmat ja kasautumisedut

Investoinnin kannattavuus riippuu siitä, tekevätkö muut samanaikaisesti yhteensopivia investointeja.

3

Toimialakohtaisesti merkittävät julkishyödykkeet

Infrastruktuuri, koulutus ja sääntely. Eri alat tarvitsevat niitä eri muodoissa, joten niiden tarjoaminen edellyttää valintaa.

Markkinapuute kertoo, milloin julkisella vallalla olisi peruste puuttua markkinoiden toimintaan.

Se ei kerro, mihin politiikalla pitäisi tähdätä ja millä keinoin (instrumenteilla) sitä tulisi tehdä.

Lähteet: Juhász, Lane ja Rodrik (2024, s. 216) ja Hyytinen (2025)

Vertikaalinen (kohdennettu) vs. horisontaalinen (ei-kohdennettu) tuki

Vertikaalinen (kohdennettu)

- Rajaa tuen piiriin tietyt toimialat, teknologiat tai yritykset
- Esim. teemaohjelmien kautta suunnatut T&K-avustukset

Horisontaalinen (ei-kohdennettu)

- Kaikkien saatavilla, ei edellytä harkintaa siitä, mitä suositaan
- Esim. kaikille yrityksille avoin T&K-verokannustin, korkeakoulujen opetus

- **Yritystuki:** Tuki on teollisuuspolitiikkaa, kun se on valikoivasti talouden rakenteita muuttavaa
- **Tiedon merkitys**: Vertikaalinen tuki edellyttää, että teollisuuspolitiikkaa toteuttavilla julkisilla organisaatioilla on riittävästi tietoa siitä, "*mitä toimialaa tai teknologiaa kannattaisi suosia*"
- **Neutraalius**: Horisontaalinenkaan tuki ei ole täysin neutraali: Esimerkiksi T&K-tuki hyödyttää eniten T&K-intensiivisiä aloja

Lähteet: Harrison ja Rodríguez-Clare (2010); Tirole (2024); Juhász, Lane ja Rodrik (2024).

Markkinoiden epäonnistuminen → julkisen vallan epäonnistuminen?

- Epäselvää on usein, kuinka merkittäviä markkinapuutteet (*market failure*) ovat ja pystyykö julkinen valta korjaamaan niitä (*government failure*)
  - → Tiedolliset haasteet: missä ulkoisvaikutuksia on ja kuinka suuria ne ovat?
  - → Eturyhmien vaikutusvalta: hyödyt keskittyvät, kustannukset jakautuvat laajalle

- Tarvitaan aikajohdonmukaisuutta (*time consistency*) ja julkisen vallan kykyä (*state capacity*)
  - → Aikajohdonmukaisuus: Jos yritykset uskovat tuen jatkuvan, ne eivät kehitä tuottavuuttaan; jos ne eivät usko pitkäjänteisyyteen, ne eivät investoi
  - → Julkisen vallan kyky: Virkakoneiston kyky suunnitella ja toimeenpanna politiikkaa sekä käydä tiedonvaihtoa yritysten kanssa niin, että tiedetään markkinapuutteista riittävästi mutta päätöksenteko säilyy itsenäisenä

Lähteet: Juhász, Lane ja Rodrik (2024, s. 217); Juhász ja Lane (2024); Evans (1995); Hyytinen (2025).

Hyvää teollisuuspolitiikkaa on myös tuen lopettaminen

- Harkittukin teollisuuspolitiikka päätyy tukemaan myös hankkeita, jotka epäonnistuvat (esimerkiksi: eivät perustu elinkelpoiseen liiketoimintaan) tai aloja, jotka eivät pärjää kv. kilpailussa
  - → Esimerkki Yhdysvalloista: Solyndra ja Tesla samassa lainatakausohjelmassa, eri lopputulos
  - → Ratkaisevaa usein on, osataanko tuki lopettaa ajoissa (← eturyhmien vaikuttaminen)

"Nothing is so permanent as a temporary government program"

Milton Friedman ja Rose Friedman (1984)

Tyranny of the Status Quo, Harcourt Brace Jovanovich, s. 115.

Vaikuttava teollisuuspolitiikka ei välttämättä ole tehokasta

Kiinan laivanrakennustuet 2006–2013 (91 mrd USD)

+40 %
markkinaosuuden kasvu maailman markkinoilla (yli 40 %)

18 %
bruttotuotto: 18 senttiä voittoa tukidollaria kohden

–82 %
nettotuotto, kun tuen kustannus vähennetään

- **Vaikuttavuus**: Muuttaako politiikkatoimi talouden rakennetta tavoitellulla tavalla?
- **Tehokkuus**: Ylittivätkö hyödyt kustannukset?
- Erityisesti pienen avotalouden harjoittaman teollisuuspolitiikan hyödyt voivat valua ulkomaisille ostajille, mutta kustannukset jäävät kotimaahan

Miksi tuki oli tehotonta?

Suurin osa (69 %) oli markkinoille tulon tukia, jotka houkuttelivat alalle pieniä ja varsin tehottomia telakoita.

Noin 70 % tuotannon kasvusta tuli suoraan kilpailijamaiden kustannuksella.

Laskusuhdanteessa maksettu tuki olisi (mallilaskelmien) mukaan tuottanut paremmin, sillä se olisi auttanut hyödyntämään tehokkaammin toimialan kapasitettia.

Barwick, Kalouptsidi ja Zahur (2024); Juhász, Lane ja Rodrik (2024).

Osa 2/3

Kansainvälinen kauppa ja maan suhteellinen etu

Mihin valikoivaa teollisuuspolitiikkaa kannattaa kohdistaa?

Pienen avotalouden vientisektori ja teollisuuspolitiikka

Tähän kysymykseen vastattaessa viitataan usein “vientiin” (yleisesti), ja kenties maailmanmarkkinoiden kasvuun ja Suomen maailmanmarkkinaosuuteen. **Tärkeää olisi kuitenkin arvioida Suomen mahdollista suhteellista etua eri aloilla**.

Lähteet: Rivera-Batiz ja Romer (1991); Alesina, Spolaore ja Wacziarg (2000); Harrison ja Rodríguez-Clare (2010); Kaitila (2026);

Mikä suhteellinen etu on ja miksi sillä on väliä?

- Maa voi tuottaa jotakin muita alhaisemmalla vaihtoehtoiskustannuksella:
  - → Talouden tuotannolliset voimavarat ovat niukkoja
  - → Ratkaisevaa on, kuinka paljon muuta tuotantoa maa ”uhraa” käyttäessään voimavarojaan (“erikoistuessaan”) tiettyihin toimialoihin verrattuna muihin maihin
- Kun maa erikoistuu ja käy kv. kauppaa, se saa tuontituotteet halvemmalla kuin tekemällä ne itse
  - → Kulutusmahdollisuudet laajenevat verrattuna siihen, mitä ne olisivat maan omien tuotantomahdollisuuksien perusteella.
- Jokaisella maalla on suhteellinen etu jossakin, vaikka maalla ei olisi absoluuttista etua missään (eli vaikka se olisi kaikessa muita tehottomampi).

Mistä suhteellinen etu syntyy?

Tuotannontekijöiden suhteellinen runsaus

Metsävarat → metsäteollisuus

Suhteelliset tuottavuuserot

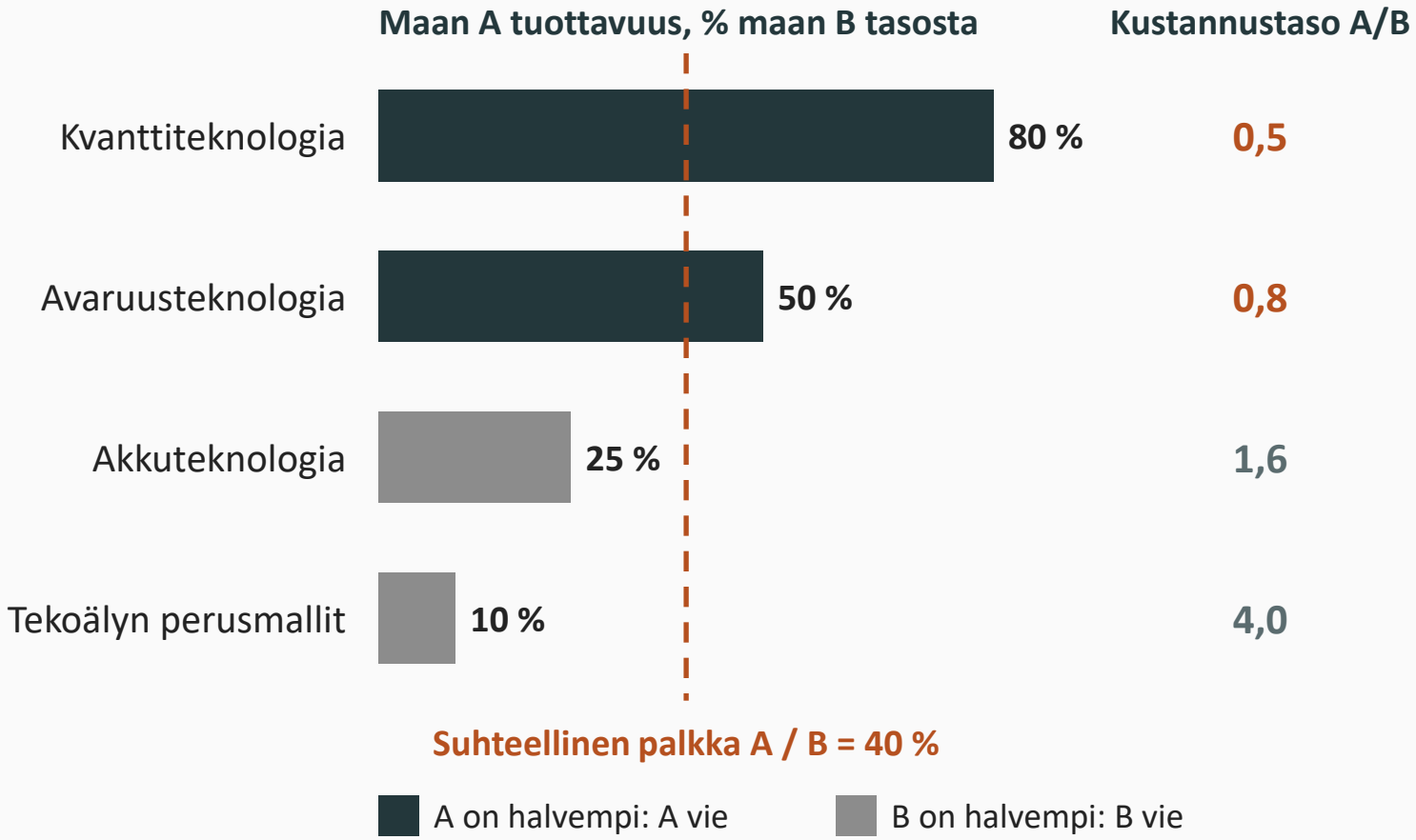
Erikoistutaan siihen, missä tuottavuusetu on suhteellisesti suurin

Mittakaava- ja kasautumisedut

Kotimainen metsäteollisuus → paperikoneiden vienti

Lähteet: Krugman, Obstfeld ja Melitz (2018)

Maalla on suhteellinen etu on aina jossakin

Toimialojen järjestys tuottavuuseroista

Esimerkissä B on *kaikessa* tehokkaampi, silti A vie kvantti- ja avaruusteknologiaa.

A on tuottavuus vähemmän jäljessä niissä, ja palkkataso tuottavuuteen suhteutettuna alhaisempi → kustanustaso alhaisempi

Vie/tuo -raja tulee maan palkkatasosta

A on halvempi siellä, missä sen (suhteellinen) tuottavuus ylittää (suhteellisen) palkan.

(Jos A olisi halvempi kaikessa, siellä palkat nousisivat, kunnes osa aloista siirtyisi B:lle).

Pitkän aikavälin kustannustaso suhteessa tuottavuuteen määrittää, millä aloilla maa voi pärjätä viennissä ilman tukea.

Kuvitteellinen esimerkki: Kustannustaso A / B = suhteellinen palkka / suhteellinen tuottavuus, esim. 0,40 / 0,80 = 0,5. Lähde: Dornbusch, Fischer ja Samuelson (1977).

Alan maailmanmarkkinaosuus ja sen muutokset voivat johtaa harhaan

Alan kv. markkinaosuus = Ko. alan paljastettu suhteellinen etu × maan osuus maailmanviennistä

Markkinaosuus kertoo siis kahta asiaa: kuinka suuri maa on ja missä se on ollut hyvä.

Paljastettu suhteellinen etu kuvaa jälkimmäistä (maan toteutunutta erikoistumista).

Suhteellinen etu –kriteeri: Kun esimerkiksi nousevat taloudet kasvavat, **pienen maan kv. markkinaosuudet laskevat, vaikka sen suhteellinen etu vahvistuisi** → oikea kysymys ei ole, kuinka tiettyjen alojen kv. markkinaosuus kehittyy, vaan millä aloilla olemme suhteellisesti parempia kuin muut → suhteellinen etu

Tiedollinen katvealue: Millä aloilla Suomessa on paljastettu (nykyinen) suhteellinen etu? Entä millä aloilla on piileviä (kehittymässä olevia) suhteellisia etuja? Millä aloilla on teollisuuspolitiikkaa perustelevia markkinapuutteita?

Riski: Jos valikoivan teollisuuspolitiikan perusteella tuetaan alaa, jolla ei ole markkinapuutetta, tuki vain uudelleen kohdentaa talouden voimavaroja. Tuki voi vähentää voimavaroja aloilta, joilla maalla jo on (tai on kehittymässä) suhteellinen etu.

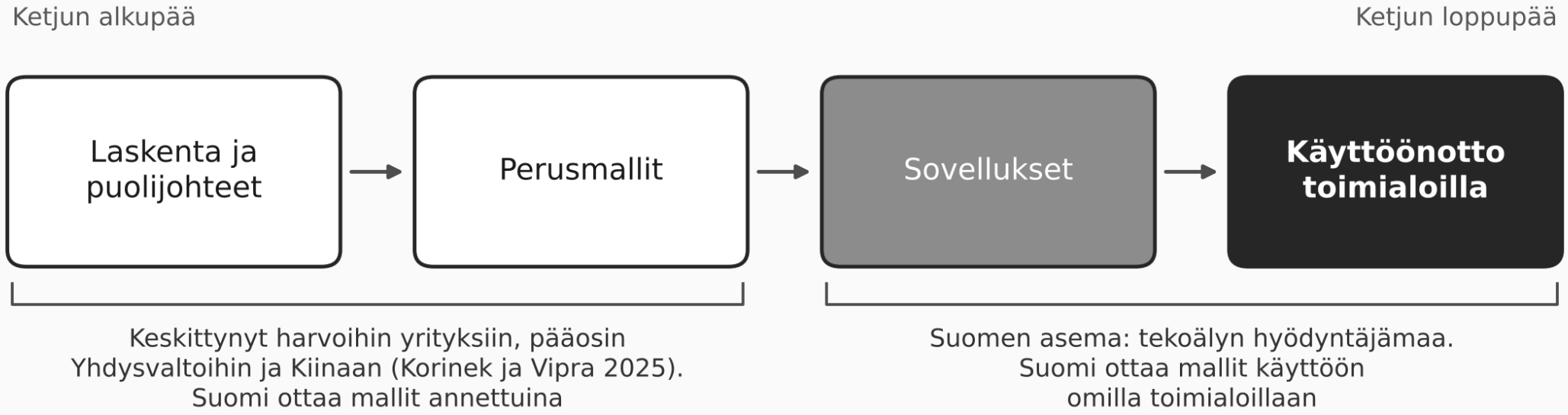
Osa 3/3

Tekoäly

Suomi yleiskäyttöisen tekoälyn hyödyntäjämaana

Suomi on tekoälyn arvoketjun loppupäässä

Tekoäly: *yleiskäyttöinen teknologia* ja myös *keksintö siitä, miten keksintöjä tehdään*. Keskeisiä ovat ns. perusmallit (*foundational models*), joista suuret kielimallit ovat tunnetuin esimerkki.

Suomi ei kilpaile perusmalleissa vaan niiden käytössä ja hyödyntämisessä → hyödyt edellyttävät käyttäjiltä erilaisia aineettomia täydentäviä investointeja → eri alojen käyttäjien kokeilut ja innovointi hyödyttävät usein toisiaan (oppiminen)

Kaksi kysymystä:

Miten tekoälyn käyttö muuttaa Suomen suhteellisia etuja? Missä tekoälyyn liittyvät markkinapuutteet ovat?

Tekoäly (voi) muuttaa talouden suhteellisen edun lähteitä

Suhteellisen edun lähteet: 1) tuotantopanosten suhteellinen runsaus, **2)** alojen suhteelliset tuottavuuserot sekä **3)** mittakaava- ja kasautumisedut → **tekoäly voi muuttaa kaikkia näitä ja siten perustavalla tavalla kansainvälistä kauppaa (suhteellisia etuja) ja pienen avotalouden viennin ja kasvun edellytyksiä** → **kasvattaa tiedollista katvealuetta.**

Kolme esimerkkiä riskeistä / haasteista Suomen kannalta

1 Runsaus

Koulutettu työvoima

Tekoäly tekee kognitiivisesta osaamisesta runsasta kaikkialla, joten koulutetun työvoiman suhteellinen runsaus menettää merkitystään.

Esim. IT- ja ohjelmistopalvelut, Suomen uusin toteutunut etu.

2 Tuottavuus

Kokemus ja prosessiosaaminen

Tekoäly saattaa kaventaa mm. aiempaan toimiala-kokemukseen ja osaamiseen perustuvia suhteelisia etuja.

Esim. osaamisintensiivinen teollisuus.

3 Mittakaava ja kasautuminen

Kriittinen massa kasvaa

Tekoälyn hyödyntäminen vaatii kiinteitä investointeja ja oppimista → ns. tehokas mittakaava kasvaa → pienen maan yritykset ja keskittymät voivat jäädä “kynnyksen alle”.

Esim. tietoliikenne- ja ohjelmistokeskittymät.

Toisaalta: Tekoäly voi myös vahvistaa etuja, jotka perustuvat vaikeasti “monistettaviin” panoksiin: hiljaiseen teolliseen tietämykseen, luonnonvaroihin ja luotettaviin instituutioihin.

Korinek ja Stiglitz (2021); Eloundou ym. (2024); Brynjolfsson, Li ja Raymond (2025); Babina ym. (2024); Harrison ja Rodríguez-Clare (2010).

Tekoälyssä markkinapuutteet ovat lähinnä käyttöönotossa

- Tekoälyn yleiskäyttöisyys → hyödyt edellyttävät käyttäjiltä **aineettomia täydentäviä investointeja** → ne myös täydentävät toisiaan
- Pienessä AI-hyödyntäjämaassa tuen peruste: Käyttäjien väliset ulkoisvaikutukset: osaajat, data, tekemällä oppiminen, tieto käyttöönotosta
- Näyttö aiemmista teknologioista on vahvaa

  → Osaajien liikkuvuus: tieto siirtyy työntekijöiden mukana

  → Oppiminen muilta: suuren tehtaan tulo nostaa alueen yritysten tuottavuutta
- Tekoälyyn liittyvistä ulkoisvaikutuksista tutkimusnäyttöä on kuitenkin vielä vähän

Ei toimialakohtaista?

Ulkoisvaikutukset riippuvat pitkälti siitä, miten teknologiaa hyödynnetään

(…eivät niinkään toimialasta itsestään)

Esimerkki seuraavalla sivulla

Bresnahan ja Trajtenberg (1995); Brynjolfsson, Rock ja Syverson (2021); Korinek ja Vipra (2025); Brusco ja Capozza (2026); Stoyanov ja Zubanov (2012); Maliranta, Mohnen ja Rouvinen (2009); Greenstone, Hornbeck ja Moretti (2010); Brynjolfsson, Li ja Raymond (2025); Baumann ym. (2026).

Esimerkki tekoälyn hyödyntämisen ulkoisvaikutuksista

Tekemällä oppiminen: Yritys kokeilee ja oppii, miten tekoälyagenttien avulla voi hoitaa vientidokumentit, sopimukset, asiakaspalvelun vierailla kielillä ja raportoinnin (jne):

- **Organisatorinen muutos**: Ennen näihin tarvittiin omat työntekijät tai yksiköt
- **Kiinteä oppimiskustannus**: Kun yksi yrittäjä oppii toimintatavan, muut voivat kopioida sen.
- **Toimialasta riippumaton:** Hallinto-, myynti- ja vientitoiminnot ovat pitkälti samanlaisia konepajassa, pelistudiossa ja elintarvikealan yrityksessä.
- **Ulkoisvaikutus:** Uudenlaisen organisaatiomallin leviäminen (tieto).

Teollisuuspolitiikan perusteltu kohde on *laaja-alainen käyttöönotto*:

Osaaminen ja liikkuvuus, johtamiskyvykkyys ja tiedon levittäminen.

Johtopäätökset

Tekoälyn aikana kannattaa tukea käyttöönottoa, ei tiettyjä aloja?

1

Alojen teollisuuspoliittinen valikointi (suosiminen) vaatii tietoa, jota ei ole

Tiedollinen katvealue: Mitä ovat Suomen nykyiset (paljastetut) ja tulevat (piilevät) suhteellisen edun alat?

2

Tekoälyn nopea kehitys kasvattaa tiedollista katvealuetta

Se voi muuttaa maiden suhteellisen edun lähteitä, ja siis myös Suomen nykyisiä vahvuuksia.

3

Tekoälyyn liittyvä markkinapuute on laaja-alaista hyödyntämistä tukevassa käyttöönotossa?

Ulkoisvaikutukset syntyvät siitä, miten tekoälyä käytetään, ja hyödyt leviävät yli toimialarajojen.

Mitä tästä seuraa?

Tuetaan tekoälyyn liittyvää osaamista ja liikkuvuutta, johtamiskyvykkyyttä ja tiedon levittämistä kaikilla aloilla, ja pidetään alat/markkinat avoimina. Jos valikoivaa tukea halutaan silti kohdentaa, olisi tunnistettava vähintään peruste (markkinapuute ja mahdollinen saavutettavissa oleva suhteellinen etu).

Kiitos!

Sähköposti: ari.hyytinen@hanken.fi

Kotisivut: www.hyytinen.fi

Lähteet

- Acemoglu, Lelarge ja Restrepo (2020), AEA Papers and Proceedings 110: 383–388.
- Aghion, Bergeaud, Lequien ja Melitz (2024), Review of Economics and Statistics 106(3): 608–626.
- Aghion, Cai, Dewatripont, Du, Harrison ja Legros (2015), AEJ: Macroeconomics 7(4): 1–32.
- Alesina, Spolaore ja Wacziarg (2000), American Economic Review 90(5): 1276–1296.
- Balassa (1965), The Manchester School 33(2): 99–123.
- Barwick, Kalouptsidi ja Zahur (2024), Journal of Economic Perspectives 38(4): 55–80.
- Baumann, Faia, Ferrando, Rariga, Cullen ja Perez-Truglia (2026), ECB Working Paper 3246.
- Bresnahan ja Trajtenberg (1995), Journal of Econometrics 65(1): 83–108.
- Brusco ja Capozza (2026), What should we tax when we tax AI?, työpaperi, Universitat de Barcelona.
- Brynjolfsson, Li ja Raymond (2025), Quarterly Journal of Economics 140(2): 889–942.
- Brynjolfsson, Rock ja Syverson (2021), AEJ: Macroeconomics 13(1): 333–372.
- Eloundou, Manning, Mishkin ja Rock (2024), Science 384(6702): 1306–1308.
- Evans (1995), Embedded Autonomy, Princeton University Press.
- Friedman ja Friedman (1984), Tyranny of the Status Quo, Harcourt Brace Jovanovich.
- Greenstone, Hornbeck ja Moretti (2010), Journal of Political Economy 118(3): 536–598.
- Harrison (2024), What makes industrial policy work?, tulossa teoksessa Rethinking Economic Policy, MIT Press.
- Harrison ja Rodríguez-Clare (2010), Handbook of Development Economics 5: 4039–4214.
- Hidalgo ja Hausmann (2009), PNAS 106(26): 10570–10575.
- Hulten (1978), Review of Economic Studies 45(3): 511–518.
- Hyytinen (2025), Talous & Yhteiskunta 1/2025.
- Juhász ja Lane (2024), Journal of Economic Perspectives 38(4): 27–54.
- Juhász, Lane ja Rodrik (2024), Annual Review of Economics 16: 213–242.
- Kaitila (2026), ETLA Muistio 185.
- Korinek ja Stiglitz (2021), NBER Working Paper 28453.
- Korinek ja Vipra (2025), Economic Policy 40(121): 225–256.
- Krugman, Obstfeld ja Melitz (2018), International Economics, 11. painos, Pearson.
- Maliranta (2026), Suomella on edellytykset hyötyä tekoälystä: osaamisen ylläpito ja työmarkkinoiden dynamiikka ratkaisevat kasvuvaikutukset, osa I, Labore.
- Maliranta, Mohnen ja Rouvinen (2009), Industrial and Corporate Change 18(6): 1161–1191.
- OECD (2026), Trade in Value Added: Finland, TiVA Country Note.
- Reed (2024), Journal of Economic Perspectives 38(4): 3–26.
- Rivera-Batiz ja Romer (1991), Quarterly Journal of Economics 106(2): 531–555.
- Stoyanov ja Zubanov (2012), AEJ: Applied Economics 4(2): 168–198.
- Sutton (2012), Competing in Capabilities, Oxford University Press.
- Tirole (2024), Oxford Open Economics 3 (Suppl. 1): i983–i1001.
- Aineistot: CEPII BACI HS22 V202601; Tilastokeskus (2026), vienti- ja tuontihintaindeksit.